FARA ARMÂNEASCĂ

Eroi anticomuniști

RADU MUȘAT

Mihai S. DERDENA

Tot cu prea mare întârziere am luat cunoștință și de moartea acestui luptător anticomunist din prima linie.

Radu Mușat, Aromân după tată (*"mușat"* însemnând *"frumos"* în dialectul său patern) și Dacoromân după mamă, se născuse într'o casă plină de copii și de nevoi din cătunul Panțoi al comunei Patru-Frați de lângă Urziceni. În timpul regimului comunist, și localitatea Patru-Frați pierzând rangul comunal, decade la cel de cătun. Astfel, ambele sate - Panțoi și Patru-Frați - sunt plasate în subordinea comunei Adâncata din actualul județ Ialomița (cândva făcuseră parte toate cele trei sate din județul Ilfov).

După ce absolvește șapte clase elementare la școala comunală din Patru-Frați, adolescentul Radu Mușat, la doar 15 ani neîmpliniți, începe dura școală a vieții, ca navetist, la București, unde deprinde iute, fiind deosebit de inteligent și de docil, meseria de lăcătuș, prin ucenicie la locul de muncă. Este profesia pe care o va practica în toată perioada de muncă, până la pensionare, și numai la întreprinderi bucureștene.

Încorporat în 1955, când avea 20 de ani, a fost repartizat, spre a satisface serviciul militar, la cunoscuta (și, pare-mi-se, unica) unitate de parașutism din Buzău. Acolo, se împrietenește cu tinerii parașutiști, de seama lui, Dan Spiridon, Stan Barbu, Ion Bârgăuanu și Constantin Adăscăliței, care proveneau din județele Iași, Teleorman, Neamț și Roman. Toți cinci erau unu și unu: cu chipuri rupte din soare și cu inimi curate de autentici Români. Caracterele le erau alese și neprihănite fiindcă își trăgeau sorgintea din mediul românesc cel mai sănătos, cel țărănesc, în care putregaiul comunist pătrunsese cu extrem de mare dificultate și în chip nesemnificativ.

Știind prea bine cât de greu și de umilitor se trăia în toată țara - ocupată de Rusnaci barbari, care și mințeau pretinzând că neau eliberat -, îndeosebi la sate, acești tineri superbi, uniți prin credința în Dumnezeu, prin iubirea de neam și de glie, prin puritate și bărbăție, au jurat, în adâncă taină, ca, sub conducerea lui Dan Spiridon, soldat și acesta, dar ceva mai școlit decât ceilalți patru, și viteaz precum legendarul Dan, căpitan de plai, să se pună, trup și suflet, în slujba dezrobirii Patriei, hărțuindu-l pe invadatorul perfid, nesățios și batjocoritor. Așteptau doar clipa propice ca să treacă dela vorbă la faptă. Iar prilejul favorabil nu se lăsă prea mult așteptat, ci se ivi când ei începeau al doilea an din stagiul militar. Taman atunci (în ultima săptămână a lunii Octombrie din 1956) se declanșează Revoluția Anticomunistă din Ungaria. Timp destul ca să acționeze - prin minarea și distrugerea podurilor de pe căile ferate și de pe șoselele pe care treceau trupele sovietice invadatoare către Ungaria și către București - n'au avut pentrucă, încercând să dea amploare organizației lor clandestine prin recrutarea de noi membri, sunt depistați, arestați și condamnați la cele mai de temut pedepse privative de libertate.

Însă credem că-i mai nimerit să vedem sentința lui Radu:

"Inculpatul Mușat Radu a participat împreună cu Spiridon Dan și Barbu Stan la audierea posturilor de radio imperialiste.

În ziua de 28 Octombrie 1956 a luat parte la adunarea din duba aflată în curtea unității, împreună cu Spiridon Dan, Barbu Stan și Bârgăuanu Ion, unde, comentând știrile auzite la postul de radio Paris, au purtat discuții cu caracter dușmănos la adresa regimului democrat popular din țara noastră.

Cu această ocazie, Spiridon Dan le-a expus un plan de acțiune ce urma să fie pus în practică în cazul în care s'ar fi petrecut și în țara noastră evenimente similare celor din Ungaria, precum și un plan de atragere a celorlalți militari, de partea sa.

Inculpatul Mușat Radu a fost de acord cu aceste planuri ale lui Spiridon Dan, care afirmase că se va alătura rebelilor și va lupta contra comuniștilor.

Făcând aplicațiunea art.1 lit.c și art.7 din D.199 și art. 304 și 463 c.j.m., condamnă pe Mușat Radu la 20 (douăzeci) de ani muncă silnică pentru crima de uneltire împotriva Securității interne a R.P.R. cu acordare de circumstanțe atenuante".

Sentința va rămâne definitivă prin respingerea recursului.

Iată și celelalte condamnări: Spiridon - muncă silnică pe viață, Barbu - 25 de ani, Bârgăuanu - 15 ani și Adăscăliței - 7 ani. Interesant și deosebit de elocvent este faptul că Dan Spiridon și Stan Barbu fuseseră condamnați, de prima instanță, la pedeapsa capitală.

Pe toți acești tineri, excepțional de temerari, i-am cunoscut încă din primăvara anului 1957, în camera 36 a secției a III-a a temniței Jilava. Pe doi dintre dânșii - Radu Mușat și Stan Barbu - aveam să-i revăd, în anul următor, la Gherla, petrecând împreună, în această pușcărie, multă vreme. Astfel, ne-am putut cunoaște bine și am devenit prieteni pe vecie (socotind și viața de apoi).

Intrând în camera 36 din reduitul Jilavei, pe la mieazul unei nopți viforoase de Martie, în 1957, primul care s'a apropiat de mine când mă aflam încă la ușă, eziând să avansez în bezna dintre paturile suprapuse, luându-mă, apoi, ca vecin cu patul, a fost Radu Mușat. Mustața mare, stufoasă și neagră, cu care venisem dela penitenciarul-spital Văcărești, îl impresionase atât de puternic pe Radu încât acesta mă porecli, chiar din clipele acelea *"haiducul"*. Slaba lumină electrică, întunericul nopții viforoase și culoarea închisă a tenului, nu doar a părului, îmi creau asemenea alură.

Nu era înalt acest Radu, dar avea energie cât un vulcan nedomolit. Asemenea calului de curse, era greu de strunit în clocotu-i de vigoare. Ca să-și astâmpere pofta de muncă, se oferea zilnic să ajute la curățenie pe deținuții de serviciu sau chiar să-i înlocuiască pe cei vârstnici la treburile din celulă. Nu pretindea vreo plată, dar, dacă i se oferea, în plus, puțină mâncare ori o bucățică de pâine (de mămăligă sau turtoi), pentru neîncetatele servicii suplimentare, pe care le efectua în fiecare zi, nu refuza. A rămas în amintirea camarazilor săi ca un strălucit exemplu de vrednicie, de curățenie și de ordine. Se mirau orășenii și nu le venea să creadă că un fiu de țăran din prea înapoiatul sat Panțoi, care nu apare pe nici o hartă geografică, poate fi la fel de igienic și de ordonat ca un German. Cât de mult îi detesta Radu pe turnători aveam să mă conving în camera 71 a celularului Gherlei, prin 1959, când îl stâlcește în bătaie pe un informator cu numele Ianoșevici, care ne denunțase la politrucul Domokoș pe cei ce organizam, cu risc continuu, slujbe religioase. Deși clocotea de ură, mai cu seamă împotriva gardienilor bestiali (precum frații Șomlea) și a cozilor de topor (a iudelor din rândul nostru ca Ianoșevici, Ivasiuc și alții), totuși știa nu numai să râdă din când în când, dar și să păstreze mai mereu o mină jovială, confirmându-și prenumele (care în vechea limbă slavă semnifica *"bucuros"*). Păstra dela mama și acest din urmă dar, nu doar hărnicia.

În schimb, dela celălalt părinte moștenise forța, hotărârea, curajul, demnitatea, spiritul justițiar și o minte ascuțită, deosebit de organizată și de receptivă. Cele două însușiri din urmă i-au înlesnit învățarea cu uimitoare rapiditate a zeci de mii de versuri, aparținând unei impresionante varietăți de autori români și străini, din felurite curente literare, începând cu Homer și terminând cu Dumitru Iov, pe care l-a cunoscut în temniță. Însă preferințele i s'au îndreptat - aidoma celor mai numeroși prizonieri anticomuniști - către Mihai Eminescu, Nichifor Crainic și, îndeosebi, către Radu Gyr, cel mai îndrăgit și mai cunoscut poet de după gratii.

Având prea mare vechime în muncă (din pricină că începuse să lucreze încă din toiul adolescenței), a putut să se pensioneze la 55 de ani, în 1990, încadrându-se perfect în prevederile unui decret, care cobora vârsta de pensionare cu 7 ani, pentru ambele sexe, dacă era satisfăcută condiția sine qua non ca vechimea în activitate să fie de minimum 30 de ani, la bărbați, și de 25 de ani, la femei.

Astfel, avea să beneficieze de mai mult timp liber, pe care-l va folosi vizitându-și mai des rudele apropiate din satu-i natal. Cum satul Panțoi se afla în proximitatea comunei în care eu îmi exercitam profesia de dascăl, nu-i era deloc greu lui Radu să facă frecvente popasuri la școala aceea și să asiste, uneori, la orele mele de curs.

Asemenea multor confrați de patimi, știa din închisori, cum am mai relevat, puzderie de versuri, îndeosebi din creația neasemuiților poeți Eminescu, Gyr și Crainic. Ca să-i stimulez pe cei mai numeroși dintre discipolii mei, care nu erau capabili să memorizeze nici măcar micul fragment din Scrisoarea III, reprodus în manualul de lecturi literare al clasei a VI-a, îl rugam pe Rdau să recite în întregime această capodoperă eminesciană. Alteori, în varii clase, am recitat împreună, tot dela cap la coadă, *"Doina"* de Eminescu, amplele poeme *"Balada codrului fără haiduc"* și *"Balada clopotarului din stele"*, ambele de Radu Gyr, precum și *"Baldovin și Mădălina"* de Nichifor Crainic. Elevii jubilau și ne tot cereau astfel de nutriment spiritual.

Dar, aflând directorul acestea, s'a mâniat cumplit și i-a interzis lui Radu să mai intre în școală, iar pe mine m'a amenințat, tot în fața clasei, cu *"o nouă îndepărtare din învățământ"* de voi continua să fac elevilor *"educație legionară"*. Cu toate că nici un vers dintre cele declamate de noi nu era, *expresis verbis"*, legionar, noi am luat acuzația directorului comunist ca o laudă. Teribil de mâhnită și în mare pagubă spirituală va rămâne școlărimea în urma măsurilor coercitive, dăunătoare coeducației, adoptate de conducerea hapsână și stupidă a școlii aceleia.

La puțini ani după aceea, afecțiunea gastrointestinală, de care suferea Radu din închisoare, se agravează, dând în cancer. Este cauza decesului, produs în Aprilie 1997, la etatea de 62 de ani, neîmpliniți.

Radu Mușat va trăi în amintirea camarazilor de crez, care l-au îndrăgit ca pe unul dintre puținii tineri din anii comunismului, care a cutezat să nu se înfrățească, ci să dea piept cu Satan, întrupat în balaur roșu, bolșevic.

Ne mângâie nădejdea, chiar certitudinea, că Părintele Luminii și al Vieții, Judecătorul Suprem și Drept, Ocrotitorul celor ce au luptat pentru Sfânta Cruce, l-a așezat pe acest martir la dreapta Sa, în rândul îngerilor din Invincibila Legiune a Arhanghelului Mihail. Așa să-ți ajute Dumnezeu, Radule!

ANTOLOGIA POEZIEI ROMÂNE CONTEMPORANE

IPUCRITA

Alexandru MUȘINA

Astă seară da ploaie. Nalbastru-încl'is
I țerlu di didindi di casi.
Sîndzli a meu i plin di grăsiñi, di peatiți,
Îl'i vini s-voamă.

Ma, nu-ari țiva. Da ploaie. Hiu singur.
Sâhatea a mea i cu doauă oari ninti.
Câmeașa
Cu dundzli albi și gri i proaspit spilată.
Sâhatea din turn bati trei-cireclu, ți că
Turnul agârșîră s-lu facă.

Astă seară iñi scot pîrpodzli și-ñi mutresc
Dzeadzitli di la cicioari: vînoasi, nervoasi.
Nisi au unâ isturie, au amintiri, au planuri
Mâriti, trâ vinitor.
Li stringu cu mîna, li îngâldzâsc, chealea a
Lor i uscată. Sum eali
Dzați iniñi ñiț bat plini di vreari,
Tandri, ricunuscâtoari.

I ahînt lișor s-comuniț, s-ti-achicâsești,
Așa lișor era si tindu mîna,
S-ti l'iau di gușă și s-îngrec. Aclo, la
„Havana", anda întrâ lambriuri beam rom și
Nu vreai s-mi mutrești într-ocl'i. Aclo, la
Amari, anda n-agiucam „Master mind" și
sexu-ț
Ca 'nâ ciupernică laie ñi rînjea. Aclo,
În Cișmigiulu cu babi și soldaț
Pri banca veardi, printrâ castañi înflurat.

Tora eram diparti. Isturia vai era
Mult ma dialihea. Tatl'i grasl'i
Nu mata va-ñi zburau cu pirifañi, s-itie.
Dadili nibiriști
Nu va mi-aradeau, s-nu va mi-ancupărau.

Tora isturia
Mult ma clară și simplă vai era.
Ca 'nâ vula. Cu 'nâ vulâ
Vâ s-bitisea. Ș-nu va inghl'ita ași.
Ași cum eu u știu, cum tini
U avuși și agirșită.

„Lingoari greua li-agudi pravdzli
primveara ațea,
Duhuri dușmani întrarâ tru oamiñi
și seamni
Di nâvâliri, di vîrveari întrâ ma mîrl'i a
Amirâril'ilor aspusi pri țer".
Ma, hil'ilu-a ftohlui
Unoară mași u-aducheașți
primveara dialihea,
Ș-di lîngoari, seamni nu-ari ananghi.
Ma, hil'ilu
A ftohlui unoară ș-aducheași truplu putut,
Ma putut di fîrni, unoară ducheași că-l'i
Ascapirâ loclu în dzari.

Ș-trâ el, atumțea, nu cadi rigeaie,
Niți trâ alț, numași nâval'i
Nifurlu-n sus, hil'ilu a ftohlui,
Aței trâ cari unoară mași ocl'i-a domniț'al'ei
Învilicesc sum mur di orixi tinîră,
ș-di ñirari.

„Și si cadi, îndreptu, s-l'i si șcurteadză
Livoasa-l'i hâlată, s-u da la clñi;
Ș-el s-lu însimneadză gileatlu
Cu foc, s-pimt s-tal'i sari".

Era primveară. Fumuri umidi prit val'i,
ș-pri dzeñi
Pilpeț și ñițișori. Seamnili-a lunil'ei
Apa nu u cutrubură dicît tr-aței
Cari sta s-li veadă. Nu trâ lăvoasa hâlată
Cari vâroară va doară.

Era primveară. Hil'ilu a ftohlui vidzu
Cheatra a lunil'ei buburidzînda
pri sum streahă,
Vidzu zvăcnitlu-a ocl'ilor di
orixi-a domniț'al'ei.

În rest,
Tuti sunt unâ isturie scrisă di nîși.
Ma eu nu voi s-u ghivasesc, ș-pri cari
Nu știu s-u ghivăsesc...

În grai aromân de
Hristu CÂNDROVEANU